

BILIÁRD FELSŐFOKON: PROFI SNOOKER

Már nem is sport, hanem művészet

Mel-
lényt és
csokornyakkendőt
viselő játékosok, fehér kesztyűs
játékvezetők, síri csendben figyelő közönség,
elegáns és precíz mozdulatok, taktika és feszültség – a snoo-
ker minden ízében különleges sportág. Sőt ahogy „a biliárd magyar
hangja”, Kurucz László mondja, manapság már több is annál.

Iskolai tankönyveinkben nem nagyon volt szó arról, hogy mit csináltak szabadidejükben az Indiában állomásozó brit katonák a 19. század második felében, pedig akkor is történelmet írtak. Egész pontosan sporttörténelmet, ugyanis nemcsak biliárdoztak a korabeli szabályok szerint, ahogy azt egyébként is szokták, hanem addig kísérleteztek a játékkal, míg egyikük, Sir Neville Chamberlain meg nem alkotta a snookert. Az azóta eltelt másfél évszázadban a sportág igen komoly karriert futott be Nagy-Britanniában, majd a világ más tájain is. Az ügyességet, taktikai érzéket és mentális állóképességet egyaránt igénylő játék látványossága, feszültsége és eleganciája, valamint az impozáns külsőségek – a versenyzők kifogástalan öltözeke és a mérkőzések etikettje – jelentős számú közönséget vonzanak. A legjobb játékosok, mint Steve Davis, Jimmy White, Stephen Hendry és Ronnie O'Sullivan pedig élő legendák lettek.

EMÉSZTENI KELL

Első ránézésre a snooker nem egyszerű sport, de ahhoz azért nem kell sokat tanulmányozni, hogy legalább nézőként élvezni tudja az ember – onnan pedig már hamar belátható, hogy éppen az összetettségének köszönheti a szépségét. A játék egy 12 x 6 láb játékerű (kb. 3,7 x 1,8 m) asztalon folyik, amelynek négy sarkán és két hosszabb oldala közepén egy-egy lyuk van. A posztón 22 golyót helyeznek el, melyek között egy fehér, tizenöt piros és hat „színes”, azaz egy sárga, egy zöld, egy barna, egy kék, egy rózsaszín és egy fekete található. A dáköval minden esetben a fehéret kell meglökní, a cél pedig az, hogy az összes többi golyó lyukba kerüljön. Az asztal

leürüléséig tartó játszmát *frame*-nek nevezik, és az nyeri, aki több pontot gyűjt, a mérkőzés győztese pedig az, aki az előre megszabott számú *frame*-ek közül előbb megnyeri a szükséges mennyiséget.

A legjobb játékosok komoly vagyont szereznek a tornák pénzdíjaiból: Stephen Hendry például 8,6, Ronnie O'Sullivan 6, Steve Davis 5,6, Jimmy White pedig 4,7 millió angol fontot nyert eddigi pályafutása során, és az ennél is magasabb szponzori jövedelmeikről nincs is adat. A snooker ugyanakkor komoly költségekkel is jár, hiszen a versenyzők folyamatosan utaznak a világban, és a szezon nagy részében szállodákban laknak, amit saját maguknak kell finanszírozni.

A golyóknak különböző az értékük, és kötött sorrendben kell őket lyukba tenni. A kezdőlökéstől az első találatig felváltva asztalhoz lépő játékosok célja egy piros golyó lerakása, ami egy pontot ér. Akinek ez sikerül, az megkezd egy *break*-et, és folytathatja a játékot egy színes lelökésével – a sárgával kettő, a zölddel három, a barnával négy, a kékkel öt, a rózsaszínnel hat, a feketével pedig hét pont szerezhető. A letett színes golyó visszakerül az asztalra, és egy újabb piros, majd egy újabb színes következik felváltva egészen addig, amíg van piros az asztalon. Ha ezek elfogytak, pontérték szerinti emelkedő sorrendben a színesek jönnek, de már nem kerülnek vissza az asztalra, vagyis a fekete lerakásával vége a *frame*-nek. Egy *break* addig tart,

amíg a játékos szabályosan lyukba tud juttatni újabb és újabb golyókat, ha pedig ez nem sikerül, az ellenfél léphet az asztalhoz, és egy pirossal (vagy ha ilyen már nincs fent, az éppen soros színessel) új breaket kezdhet.

TÖKÉLETES JÁTÉK ÉS ÜGYESKEDÉS A MÁSIK KÁRÁRA

A játék szépségét egyfelől a magas pontértékű breakerek adják, hiszen ahhoz, hogy sikeresen tudjon az ember felváltva pirosat és színtest lökni, nemcsak pontosan kell célozni az éppen terítéken lévő golyóra, hanem előre kell gondolkodni, és úgy kell pozicionálni a fehérrel különböző technikákkal, hogy a következő lökéshez megfelelő helyre kerüljön. Ez nem kis tudást igényel, ugyanis már egy (tényleg) egyenes lökéshez is sokat kell gyakorolni – és ezt nem a cikk szerzője mondja, hanem Kurucz László korábbi országos pool- és snookerbajnok, a Magyar Biliárd Szövetség nemrég újra megválasztott elnöke, akit az Eurosport, a Sport1 és a SportM csatornáknál folytatott szakkomentátori munkássága miatt a játék rajongói „a biliárd magyar hangjaként” is emlegetnek.

Egy hosszabb breakhez tudás híján már óriási szerencse kell, az 50 pont feletti sorozatok bravúrosak, a 100 feletti-ek a profi tétmérközéseken is eseményszámba mennek, a 147 pontos maximum break pedig a snooker Szent Grálja. Utóbbi úgy érhető el, hogy a játékos hiba nélkül leüríti az asztalt, és minden piros után a fekete golyót löki le – vagyis a tehetség, a képzettség és a stratégiai érzék, valamint a lélekjelenlét mellett még szerencse is kell hozzá, hiszen a megfelelő állás nem sűrűn alakul ki. A maximum break ritkaságát

jelzi, hogy mióta 1982-ben elkezdtek hivatalos listát vezetni a 147-esekről, versenykörülmények közt mindössze 86 darabot regisztráltak.

A snooker másik vonzereje a biztonsági játék, vagyis az a helyzet, amikor a játékos nem tud, vagy nem akar letenni egy golyót sem, hanem arra törekszik, hogy hibára kényszerítse ellenfelét – ha ugyanis olyan állást hagy neki, amiből az nem találja el a célzott golyót, vagy véletlenül egy másikat érint helyette, netán lyukba küldi a fehérrel, azért büntetőpontok járnak.

Az ilyesfajta taktikázás jelentőségét jól mutatja, hogy maga a játék neve is innen származik: a snooker az az állás, amikor a célgolyót egy vagy több másik takarja a fehér irányából, így azt egy egyszerű egyenes lökessel nem lehet eltalálni. (A szó maga egyébként a brit katonai szlengből való: a snooker az újoncok gúnyneve volt, amit azután Sir Chamberlain kezdett el egy játékosársára is használni, aki a célgolyót többször megjárthatatlan helyzetbe hozta.)

ROHAMTEMPÓ

A profi snookereseknek ma már egész évre tele van a naptárjuk: egy szezonban nyolc-kilenc pontszerző versenyt és számos egyéb tornát is tartanak, melyek közül a legrangosabb a sheffieldi Crucible Theatre-ben tavasszal megrendezésre kerülő világbajnokság, a yorki UK Championship és a londoni Masters. Ha Sir Neville Chamberlain megnézhetné ezek közül valamelyiket, valószínűleg leesne az álla, a sportág ugyanis elképesztően felgyorsult és látványossá vált az elmúlt évtizedekben.

A hetvenes évek sztárja, a hatszoros világbajnok Ray Reardon negyedszázad alatt száz darab 100-as breaket sem lökött, a nyolcvanas évek nagyja, a szintén hatszoros bajnok Steve Davis 1978-as profi debütálása óta összesen 325-öt, míg a 28 éves Mark Selby csak a jelenlegi szezonban túl van már az ötvenedikén – hívja fel a figyelmet Kurucz László. Ugyanígy az első hivatalosan rögzített 147-est még több mint egy évvel követte a második 1983-ban, a mostani évadban viszont már a kilencedikén is túl vagyunk, amiből négy darab négy nap alatt született decemberben, ráadásul kettő is a kínai Ding Junhui nevéhez fűződik. A versenyzők

A 2002-es év világbajnoka, az angol Peter Ebdon néhány éve ideje egy részében Budapesten él magyar feleségével, Nórával, és itt készül a tornákra is.

A snookerjátékosoknak hagyományosan egy vagy több bécenevük is van. Ronnie O'Sullivant például gyorsasága miatt „Rocket”-ként (*Rakéta*), Steve Davist rezzenéstelen arca és monoton beszédstílusá miatt ironikusan „Interesting”-ként (*Érdekesítő*), a szabadidejében repülőket vezető Ali Cartert pedig „Captain”-ként (*Kapitány*) emlegetik a rajongók.

elképesztően merészek, gyorsak és precízek lettek, amit csinálnak, az már nem is sport, hanem művészet – mondja a szakértő, hozzátéve: a snooker már „üveghangra van hangolva”, vagyis a játékosok ugyanúgy súrolják az emberi teljesítőképesség határát, mint a futók vagy az úszók.

Ez azonban nem jelenti azt, hogy a snooker ne változna tovább. A pontszerző versenyeknek és a többi hagyományos tornának speciális hangulatuk van az elegáns megjelenésű játékosokkal és bírókkal, a tiszteletteljes csendben figyelő közönséggel és a néha percekig tervezgetett lökésekkel. A gyorsuló játékosokhoz és a gyorsuló világhoz azonban a sport is igyekszik alkalmazkodni, így megjelentek a snookerkalendáriumban a pörgősebb, modernebb rendezvények is. A legjobb példa erre talán a *Power Snooker*, ahol adott számú frame-ből álló mérkőzések helyett félórás meccseket játszanak, és egy lökésre maximum húsz másodpercet hagynak a szabályok, a közönség pedig nemhogy nem hallgat, hanem folyamatos bekiabálásokkal és füttyögéssel biztatja a szokásosnál lazább öltözötű játékosokat. Néhányan emiatt persze szentségtörést kiáltanak, de Kurucz László szerint kár aggódni. Tudni kell a helyükön kezelni a dolgokat – mondja a biliárd magyar hangja. A világbajnokságban az a szép, hogy két napon át, 18 nyert frame-ig tart a döntő, és lélegzetvisszafojtva figyel a közönség. A *Power Snooker*-ben pedig az, hogy a néző egy korsó sörrel a kezében bekiabálhatja, hogy „Gyerünk, Ronnie”.

LESZ-E NEMZETKÖZI TORNA BUDAPESTEN?

Az említett modern rendezvényeknek természetesen nem titkolt céljuk az is, hogy minél nagyobb közönséget nyerjenek meg a játéknak. Hogy nekik köszönhető, vagy tőlük függetlenül van így, az mindegy is, mindenesetre tény: a snooker egyre népszerűbb világszerte. Nagy-Britanniában például a második legnézettebb sport a futball után, de Németországban is nagy a sikere, Kínában pedig – néhány világlklasszis játékosnak köszönhetően – olyan nagy lett az érdeklődés iránta, hogy a pontszerző tornák közül az idei szezonban már hármat is a távol-keleti országba hirdettek meg, és az ottani szervezők több évre előre is leszerződtek.

A hazai snookerélet és más, biliárral kapcsolatos események iránt érdeklődők aktuális információkért (hírek, versenynaptárak stb.) a biliardszovetseg.hu weboldalt kereshetik fel.

Kurucz László becslése szerint hazánkban körülbelül 100 snookerasztal található, ebből 10–20 lehet magánkézben. További 20–30 a fővárosban, a többi vidéken áll nyilvános helyen.

ből él az illető, de 100–150 „lelkes amatőrünk” van, köztük egy ötven fős kemény maggal, akik eljárnak az országos versenyekre, és néhányuk kifejezetten pallérozottan játszik – mondja a szakértő. A Magyar Biliárd Szövetség pedig a közeljövőben Kurucz László vezetésével igyekszik még tovább népszerűsíteni a sportot a fiatalok körében különböző akciókkal, így például

tervbe van véve az is, hogy néhány játékos közreműködésével és speciális asztalokkal felszerelve negyedévente kitelepnélnek egy-egy napra különböző iskolákba. Ezzel lehetőséget kapnának a gyerekek arra, hogy megismerkedjenek a snookerrel és általában a biliárral, így szélesebb körben is tisztázni lehetne, hogy nem kocsmasportról van szó, ami egyfajta kísérőtevékenység az ivás mellé. Arra ugyanakkor a szakértő szerint sajnos nem lehet számítani, hogy egyhamar felbukkan majd a nemzetközi ranglistán is egy magyar játékos, ehhez ugyanis rengeteget kell utazni külföldre a különböző tornákra, aminek az összköltsége akár ötmillió forint is lehet évente.

Amiben inkább reménykedhetünk, az az, hogy a 2010-ben életre hívott többfordulós utazó pontszerző verseny, a Players Tour Championship egyszer ellátogat Magyarországra, és az érdeklődők élőben is láthatják játszani a sztárokat. A PTC kifejezetten azzal a céllal jött létre, hogy olyan helyekre is elvigye a snookert, ahol nem tartanak nagy tornákat, ezért a szervező nemzetközi biliárdszövetség szinte minden rendezési költséget magára vállal a helyszín biztosításán kívül, bár a többmillióos bérleti díjak miatt sajnos így is rendkívül nehéz tető alá hozni az eseményt – mondja Kurucz László. Tárgyalások mindenesetre folynak, és két-három év múlva talán már egy budapesti PTC-fordulónak is örülhetünk. Addig pedig ott vannak a tévéközvetítések, az igazán kíváncsiak pedig egy szabad délutánon maguk is megragadhatják a dákót, és kipróbálhatják, mit csinálnak a nagyok. Az biztos, hogy pár óra játék után még jobban fogja értékelni a tudásukat mindenki, de ettől még laikusként is remekül lehet szórakozni az asztal mellett.

Bus András

Elérhetőség: www.biliardszovetseg.hu